

Agata Domachowska, Konrad Pawłowski

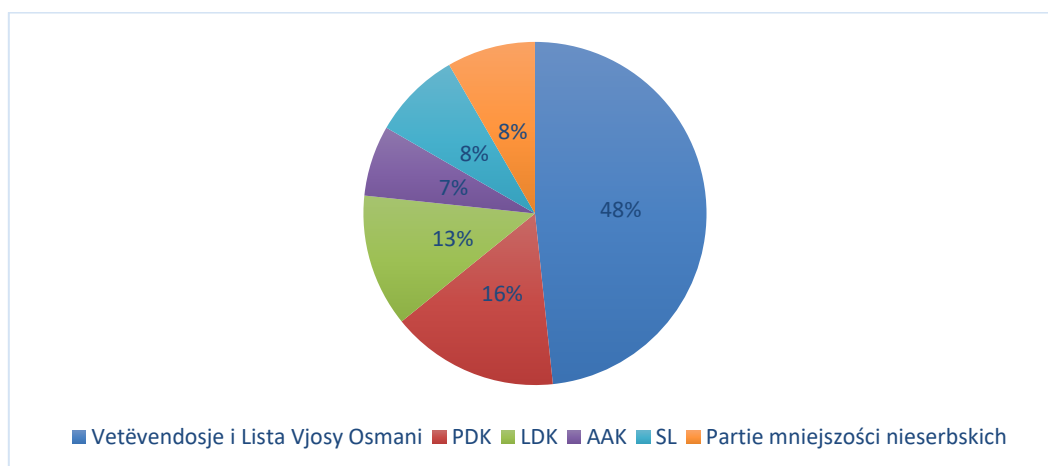
Kosowo: powstanie „drugiego” rządu premiera Albina Kurtiego

22 marca 2021 r. miała miejsce sesja inauguracyjna nowego Zgromadzenia Kosowa, wyłonionego po wyborach powszechnych z 14 lutego 2021 r. W czasie nadzwyczajnej sesji Zgromadzenia organ ten uchwalił wotum zaufania dla nowego rządu Kosowa, na czele którego – po raz drugi w ciągu ostatniego roku – stanął Albin Kurti, wieloletni lider Vetëvendosje. Przejęcie sterów rządów przez Vetëvendosje następuje w sytuacji poważnego kryzysu pandemicznego i ekonomicznego w Kosowie.

Wyniki wyborów parlamentarnych. W dniu 13 marca 2021 r. Centralna Komisja Wyborcza Kosowa zatwierdziła ostateczne wyniki wyborów parlamentarnych z 14 lutego br. Lista wyborcza Ruchu „Samostanowienie!” (*Lëvizja VETËVENDOSJE*) – na której znaleźli się także kandydaci z tzw. Listy Vjosa Osmani (*Lista Vjosa Osmani*) – uzyskała 50,28% głosów. Wynik ten oznacza, że Vetëvendosje obsadza łącznie 58 miejsc w 120-osobowym Zgromadzeniu Kosowa. Drugi wynik wyborczy uzyskała Demokratyczna Partia Kosowa (*Partia Demokratike e Kosovës*, PDK) – 17,00% poparcia i 19 mandatów poselskich. Na trzecim miejscu znalazła się Demokratyczna Liga Kosowa (*Lidhja Demokratike e Kosovës*, LDK) – 12,73% poparcia i 15 deputowanych, zaś na czwartym – Sojusz dla Przyszłości Kosowa (*Aleanca për Ardhmërinë e Kosovës*, AAK), który uzyskał 7,12% poparcia i 8 mandatów poselskich. Próg wyborczy przekroczyła także Lista Serbska (*Srpska lista*, SL), która uzyskała 5,09% głosów. Partia ta obsadzi 10 miejsc gwarantowanych dla przedstawicieli mniejszości serbskiej w Zgromadzeniu Kosowa. Pozostałe 10 miejsc w Zgromadzeniu obsadzili przedstawiciele dziewięciu partii reprezentujących inne mniejszości Kosowa, tj. kosowskich Aszkali, Bośniaków, Egipcjan, Goranów, Romów i Turków (zob. rys. 1).

Wyniki wyborcze potwierdzają wielki sukces Vetëvendosje. W wyborach z 14 lutego 2021 r. partia ta uzyskała największe poparcie w historii kosowskiego parlamentaryzmu (438,335 głosów) i obsadziła w nowym Zgromadzeniu więcej miejsc poselskich niż łącznie deputowani PDK, LDK i AAK (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 338](#) oraz [„Komentarze IEŚ”, nr 339](#)).

Rys. 1. Zgromadzenie Kosowa: procentowy podział mandatów poselskich

Oprac. własne.

„Kurti 2”. W dniu 22 marca 2021 r. na sesji inauguracyjnej nowego Zgromadzenia Kosowa Glauk Konjufca (Vetëvendosje) został wybrany na stanowisko przewodniczącego Zgromadzenia. Stosownie do wymogów zawartych w art. 84 i art. 95 konstytucji Kosowa, nowo powołany przewodniczący – *ex officio* pełniący obowiązki prezydenta Kosowa¹ – zwrócił się do zwycięskiego ugrupowania o wskazanie osoby kandydata na urząd premiera Kosowa. Tego samego dnia w czasie zwołanej sesji nadzwyczajnej Zgromadzenie Kosowa 67 głosami „za” i 30 „przeciw” – przy braku głosów wstrzymujących się – uchwaliło wotum zaufania dla nowego rządu, na którego czele stanął Albin Kurti. Za poparciem gabinetu premiera Kurtiego zagłosowało 58 posłów Vetëvendosje i Listy Vjosi Osmani oraz 9 posłów partii mniejszości nieserbbskich, przeciwko – posłowie PDK, LDK, AAK i SL².

Exposé. W wystąpieniu przed Zgromadzeniem Kosowa w dniu 22 marca 2020 r. premier Kurti wskazał na kilka priorytetowych obszarów działań nowego rządu. Przede wszystkim podkreślił, że priorytetem będzie walka z pandemią COVID-19 oraz zaszczepienie w ciągu roku 60% społeczeństwa. Ponadto za niezbędne uznał przeprowadzenie reform systemu sprawiedliwości, zdrowia, edukacji, gospodarki, rolnictwa, sportu, policji, a także innych obszarów, które mają bezpośredni wpływ na życie obywateli. Kurti stwierdził, że nowy rząd skupi się na zmniejszaniu nierówności w społeczeństwie i zwiększeniu szans na rozwój dla wszystkich obywateli, w tym na wzmocnieniu pozycji kobiet oraz ludzi młodych na rynku pracy. Kurti wskazał także na konieczność przyjęcia odpowiednich ustaw, które będą zapewniały ochronę tożsamości ofiar przestępstw popełnianych w Kosowie.

Według zapowiedzi premiera priorytetem dla nowego rządu będzie również zwiększenie potencjału militarnego państwa w celu odpowiedniego przygotowania się do członkostwa w Karcie Adriatyckiej (stowarzyszeniu pomagającym państwom w staraniach o członkostwo w NATO). A. Kurti potwierdził, że sojusz ze Stanami Zjednoczonymi, a także współpraca transatlantycka będą wzmacniane po to, aby Kosowo w przyszłości przystąpiło zarówno do NATO, jak i do Unii Europejskiej.

W kontekście relacji z Serbią nowy premier stwierdził, że normalizacja relacji wymaga uznania przez Serbię niepodległości Kosowa. Kurti zadeklarował także asertywne stanowisko w ramach dialogu z Serbią, zapowiadając brak zgody na „szkodliwe” rozwiązania kompromisowe. Podkreślił, że priorytetem w dialogu z Serbią jest rozstrzygnięcie losu osób zaginionych. Jednocześnie wskazał na konieczność powołania instytutu ds. badań zbrodni wojennych popełnionych w Kosowie. Zapowiedział także pozew przeciwko Serbii przed Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości w sprawie zbrodni ludobójstwa popełnionych w Kosowie w czasie niedawnej wojny.

Skład rządu. W skład drugiego rządu premiera Albina Kurtiego weszło 3 wicepremierów – z których jeden, Donika Gërvalla (Lista Vjosi Osmani), pełni jednocześnie funkcję ministra spraw zagranicznych i diaspory – oraz kolejnych 14 ministrów resortowych. Należy podkreślić, że zgodnie z konstytucją teki 4 ministerstw trafiły do przedstawicieli mniejszości: Serbów, Bośniaków, Turków i Romów. Członkowie Ruchu „Samostanowienie!” otrzymali łącznie 9 tek ministerialnych, z kolei reprezentanci Listy Vjosi Osmani – 2 teki ministerialne oraz stanowisko wicepremiera. W nowym rządzie premiera Kurtiego znalazły się osoby, które pełniły funkcje ministerialne również w jego pierwszym rządzie, tj. Arben Vitia (minister zdrowia), Albulena Haxhiu (minister sprawiedliwości), Rozeta Hajdari (minister przemysłu, przedsiębiorczości i handlu – a w 2020 r. minister gospodarki, zatrudnienia, handlu, przemysłu, przedsiębiorczości i inwestycji strategicznych) i Besnik Bislimi – obecnie wicepremier, który ma zajmować się kwestiami integracji europejskiej, rozwoju oraz dialogu z Serbią (w pierwszym rządzie pełnił funkcję ministra finansów). Interesującym wyborem są dwie osoby bezpartyjne: Armend Mehaj – nowy minister obrony, oraz Artane Rizvanolli – minister gospodarki. A. Mehaj jest Albańczykiem urodzonym w Kosowie, ale większość życia spędził w Norwegii. Pracował w norweskich siłach zbrojnych i uczestniczył w misjach pokojowych w Kosowie, Afganistanie, Iraku, Czadzie oraz w Republice

¹ G. Konjufca zastąpił na tym stanowisku byłą przewodniczącą Zgromadzenia V. Osmani, która w listopadzie 2020 r. na mocy art. 90 konstytucji przejęła obowiązki prezydenta Kosowa po ustąpieniu ze stanowiska Hashima Thaçiego (zob. „Komentarze IEŚ”, nr 283).

² Stosownie do art. 95 konstytucji Zgromadzenie decyduje o wotum zaufania dla nowego rządu zwykłą większością głosów (przynajmniej 61 głosów „za”).

Środkowoafrykańskiej. W 2018 r. został odznaczony medalem za zasługi przez szefa Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Albanii. Z kolei Artane Rizvanolli jest doktorem ekonomii. Wcześniej pracowała dla różnych organizacji pozarządowych, w tym dla Riinvest Institute – najstarszego think tanku działającego w Kosowie.

Wnioski. Ponowne objęcie teki przez premiera Albina Kurtiego stanowi konsekwencję sukcesu wyborczego Vetëvendosje. Oznacza również, że stery władzy w państwie znajdują się w rękach partii politycznej odwołującej się do idei demokratycznych, lewicowych, panalbańskich i nacjonalistycznych, która jeszcze niedawno określana była mianem ugrupowania populistycznego (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 121](#)).

Deklaracje polityków Vetëvendosje wskazują, że nowy rząd Kosowa skoncentruje swe działania na złagodzeniu problemów społecznych istniejących w Kosowie, poprawie sytuacji ekonomicznej oraz wzmocnieniu instytucji państwa.

Z uwagi na kształt polityczny nowego rządu Kosowa zasadne wydaje się stwierdzenie, że jest to w istocie rząd Vetëvendosje, stosownie do wymogów art. 96 konstytucji uzupełniony o ministrów reprezentujących mniejszości Kosowa.

Wyzwaniem dla stabilności kosowskiej sceny politycznej pozostaje styl przywództwa nowego premiera. A. Kurti jest z pewnością politykiem pryncypialnym i bezkompromisowym, od lat mówiącym publicznie o problemach kosowskiej państwowości i wzywającym do ustanowienia w Kosowie standardów nowoczesnej, europejskiej demokracji. Jednocześnie jednak nierzadko był politykiem kontrowersyjnym, swoistym *enfant terrible* kosowskiej sceny politycznej, a jego ideowy pryncypializm oraz konfrontacyjny styl uprawiania polityki przez lata skutkowały niską zdolnością koalicyjną Vetëvendosje i spotykały się z krytyką przynajmniej części Albańczyków, a także zaniepokojeniem przedstawicieli społeczności międzynarodowej.

Wyzwaniem pozostaje także zachowawczy – *de facto* negatywny – stosunek premiera Kurtiego do dotychczasowych efektów dialogu z Serbią, w tym otwarty sprzeciw wobec utworzenia w Kosowie stowarzyszenia gmin serbskich (*Zajednica srpskih opština*, ZSO), przewidzianego w porozumieniu o normalizacji stosunków wzajemnych z 19 kwietnia 2013 r. Objęcie stanowiska premiera w Kosowie przez Kurtiego w połączeniu z rokiem (przed)wyborczym w Serbii oznacza *de facto* obustronne utwardzenie stanowisk. W efekcie można spodziewać się kontynuacji negocjacji między Priştiną i Belgradem, ale bez oczekiwanego przełomu politycznego.

O sukcesie wyborczym Vetëvendosje w dużym stopniu zdecydowała zapowiedź reformy państwa. Zmianie na najwyższych szczeblach władzy w Kosowie towarzyszą rozbudzone nadzieje i oczekiwania społeczne. Z uwagi na wielość wyzwań i problemów – zarówno wewnętrznych, jak i międzynarodowych – przed którymi staje nowy rząd Kosowa, zmiany zapowiadane przez polityków Vetëvendosje mogą okazać się w praktyce trudne do realizacji.